

K.Binnemans

Koopjesjacht in de Hoge Atlas (Marokko)

Voor toeristen die Marokko bezoeken, is de koningsstad Marrakech aan de voet van de Hoge Atlas een hoogtepunt op hun reis. De roze muren en huizen, de boven alles uitstekende Koutoubia-moskee, de prachtige paleizen, het spectaculaire schouwspel op het Djema-El-Fna-plein en de overvolle souks blijven je altijd bij.

Marrakech ligt ongeveer 2400 km van Brussel en is te bereiken na een vliegtuigvlucht van een drietal uren.

Maar wie Marokko zegt, zegt ook mineralen. Natuurlijk hoopte ik tijdens een kort verblijf in Marrakech ook mijn mineralenverzameling te kunnen uitbreiden. Mijn mineralogische reiservaringen wil ik graag met de lezer van ons Mineralogisch Tijdschrift delen.

In de souks springen de mineralen zeker niet in het oog. In de kruidenwinkels vindt men naast exotische kruiden en andere - vaak ondefinieerbare - substanties ook manden gevuld met splijtstukken van galeniet. De handelaars verkopen deze onder de foutieve benaming "antimoon" en het zou in gemalen vorm door vrouwen als oogmaquillage gebruikt worden. Slechts weinig stalletjes verkopen mineralen en fossielen. Bovendien zijn de stukken duur en van lage kwaliteit. Het aanbod bestaat grotendeels uit kwartsgeoden, woestijnrozen, galenietsplijtstukken geplakt op kwarts en fossielen (ammonieten, trilobieten en haaietanden). Van de fossielen zijn enkel de haaietanden betrouwbaar, alhoewel men moet opletten voor geplakte stukken of afgebroken punten en zijtandjes. De haaietanden kunnen een grootte van meer dan 5 cm bereiken en zijn afkomstig uit de Marokkaanse fosfaatafzettingen. Soms wordt ook een verzamelassortiment van haaietanden in een houten kistje met glazen deksel aangeboden. Ammonieten kunnen een diameter van meer dan een halve meter bereiken, maar dikwijls zijn ze slecht geprepareerd of zijn de binnenste windingen bijgemaakt. De trilobieten zijn een verhaal apart: er wordt door kenners beweerd dat meer dan 90% van het aanbod "Made in Marocco" is. Alhoewel er ook slechte vervalsingen worden aangeboden, zijn de meeste stukken zeer moeilijk van de echte te onderscheiden. Maar als je een tiental tot in de kleinste details identieke exemplaren ziet, stemt dit wel tot nadenken. Vaak zijn de trilobieten een kunstig staaltje vakmanschap. En of het nu namaak is of echt, een trilobiet van 75 cm lengte blijft indrukwekkend om te zien.

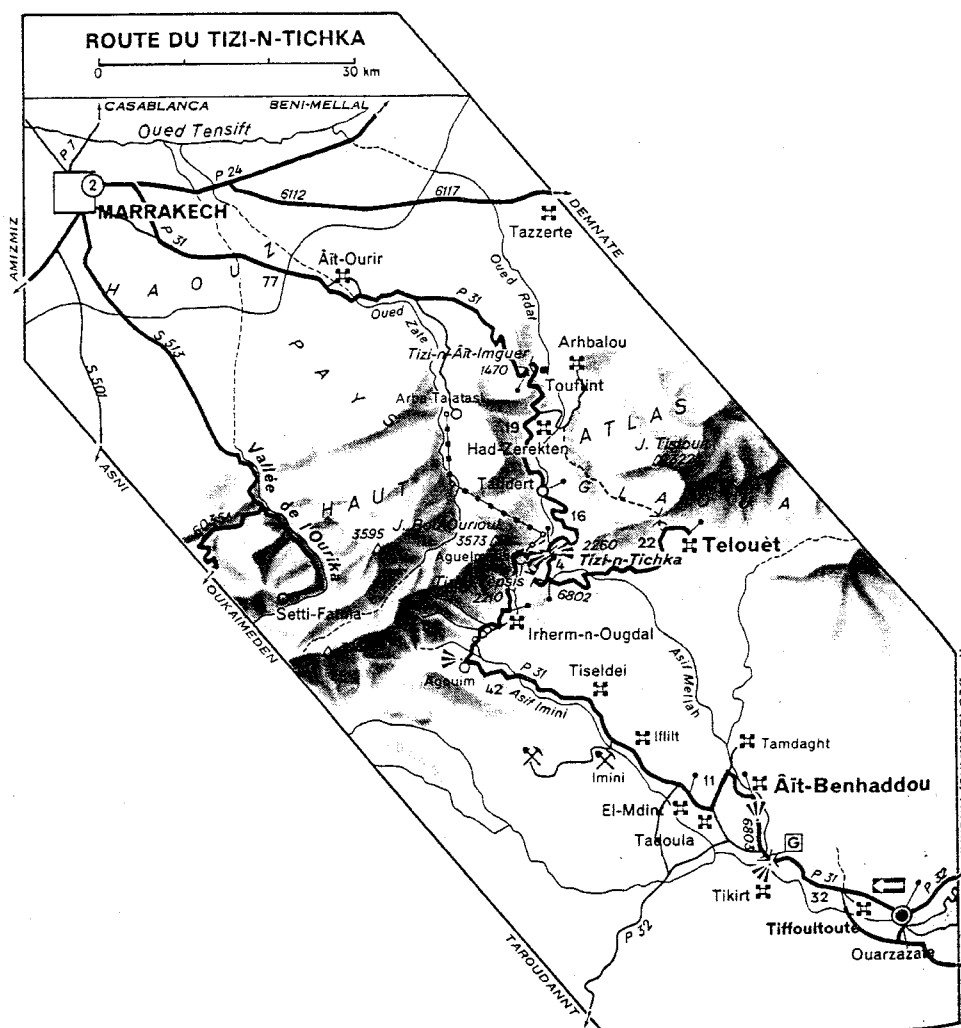
Heel typisch voor Marokko zijn de reeds boven vermelde stukken van galenietsplijtstukken geplakt op kwarts. Deze zijn gemakkelijk te herkennen. Soms zijn aan de randen nog lijmresten merkbaar. Onnatuurlijk lijken de houten stokjes bekleed met galenietsplijtkubusjes die in het midden van "galenietgeoden" worden bevestigd. Veel schaarser zijn specimens van vanadinit of azuriet. Hiervoor wordt dan ook een stevige prijs verlangd. Eieren of beeldjes uit verscheidene kalksteenvariëteiten vervolledigen het aanbod.

De kwaliteit van de mineralen in de souks is niet van die aard om een gevorderde verzamelaar te laten watertanden. We besloten daarom een auto te huren om een dagtrip in de Hoge Atlas te maken, met als hoofdbestemming de 2260 m hoge bergpas Tizi-n-Tichka. Volgens de reisgidsen zouden op deze hoogste bergpas in Marokko de mineralenhandelaars zich verdringen. De Tizi-n-Tichka ligt Ca. 110 km ten zuidoosten van Marrakech, op de weg P31A van Marrakech naar Ouarzazate. De weg is geasfalteerd en goed berijdbaar. Er moet gezegd worden dat de autobestuurders in

Marokko heel hoffelijk zijn in vergelijking met bijvoorbeeld Turkije, zodat het zelf besturen van een huurwagen hier best meevalt. De route staat goed beschreven in de recent verschenen Michelin-gids over Marokko. De eerste 30 à 40 km leidt de met eucalyptusbomen omgeven weg doorheen de hoogvlakte van Marrakech. Overal ziet men plantages van olijfbomen. Aangezien het de voorbije maand vaak geregend had, was het landschap heel groen : een groot contrast met het door de zon verschroeide landschap in de zomermaanden. De met sneeuw bedekte bergtoppen van de Hoge Atlas vormen een uniek decor. De eerste heuvels zijn door erosie in echte badlands veranderd. Van zo gauw de weg begint te stijgen, duiken ook de mineralenstalletjes op. Het aanbod bestaat grotendeels uit kwarts, al dan niet in de vorm van geoden. Heel heldere kwarts ziet men niet vaak. Meestal zijn de kristallen troebel of door ijzeroxiden roodbruin gekleurd. Deze kristallen mag men niet verwarren met bruine rookkwarts, die men hier ook veel ziet. Het aanbod aan amethyst is veel beperkter en bovendien hebben de stukken vaak een fletse kleur. De mooiste specimens vindt men in de permanente winkeltjes. Hier kan men ook de mineralen vinden, waarvoor Marokko zo beroemd is : vanadinit, azuriet en in mindere mate pyromorfiet, erythrien, anglesiet en wulfeniet. Andere mineralen die kunnen aangetroffen worden zijn : hematiet (variëteit "rode glaskop"), skutterudiet, galeniet, chalcopyriet, malachiet, bariet, haliët, gips (woestijnrozen), anhydriet, pyrolusiet, goethiet en calciet. Natuurlijk zijn de geplakte "galenietgeoden" ook van de partij. Opvallend zijn geoden met rode kristallen. Dit zijn niets anders dan rood geverfde kwartskristallen. Andere stukken zijn met een soort goudvernis overtrokken. Deze gekleurde geoden zouden in groten getale door de Berberbevolking vervaardigd worden. De gewone toerist krijgt meestal de kwalitatief goede stukken niet te zien, omdat de verkopers hun beste materiaal enkel voor kenners van onder de toonbank uithalen. Het komt erop aan om met je mineralogische kennis de handelaars te imponeren. Koop enkel stukken indien je op de hoogte bent van de waarde van de stukken en de aangeboden mineralen kent, want anders word je genadeloos door de lepe verkopers gepluimd. Vervalsingen worden niet vermeld : de koper moet deze zelf maar kunnen ontmaskeren. Er moet echter wel bij verteld worden, dat de verkopers niet ontkennen dat een stuk vervalst is, indien men hen erop wijst. Afdingen is de boodschap. Zet het eerste bod op minder dan éénvierde van de gevraagde prijs. Voor mooie mineralen moet een flinke prijs betaald worden, die weliswaar vaak beduidend beneden de prijs ligt die in West-Europa op beurzen wordt verlangd. De verkopers langs de weg zijn beroepsmensen. De handel in mineralen is hun broodwinning. Ze hebben de stukken meestal niet zelf gevonden, maar ook aangekocht. Fossielen zijn eveneens in groten getale aanwezig. Na het sluiten van de koop krijgt men van de handelaar vaak een glaasje sterk gezoete muntthee aangeboden.

Naarmate de weg klimt, wordt de begroeiing schaarser. De blauwe lucht, de witte sneeuw op de toppen en de bruine bergen vormen een schitterend decor. Het smeltwater stort zich via watervallen in de diepe valleien. Op verscheidene plaatsen is de weg gedeeltelijk door het kolkende water overspoeld. Op een bepaalde plaats moesten wij over een afstand van 50 m met de auto doorheen een 20 cm diepe watermassa rijden. Door rotsblokken die op het wegdek gevallen waren, was er op verscheidene plaatsen slechts één rijvak berijdbaar. Dorpjes uit lemen hutten zijn als het ware tegen de berghellingen gekleefd. Geiten- en schapehoeders laten hun kudden in de omgeving grazen. Verscheidene verkopers werpen zich roekeloos voor de auto's van toeristen, in de hoop zo enkele stukken kwijt te raken. Ze tonen bijna uitsluitend rood geverfde kwartsgeoden en komen als het ware uit de bomen gevallen. Naast mineralen worden er in de kraampjes ook nog aardewerk (al dan niet geëmailled) en steensnijwerk verkocht. Het aantal winkeltjes en stalletjes langs de route heb ik niet geteld, maar het moeten er meer dan 50 zijn. Op de Tiz-n-Tichka alleen al staan 22 winkeltjes naast elkaar. De verkopers zijn hier vaak erg opdringerig. Als men vertrekt zonder alle winkeltjes bezocht te hebben, wordt men door deze verkopers met scheldwoorden uitgewuifd. Van op de Tiz-n-Tichka heeft men een prachtig uitzicht over de omgeving. Op het moment van ons bezoek (21 maart) lagen er nog hopen sneeuw langs de weg. Aan de metalen staven die de weg afboorden te zien, ligt er hier in de winter een dik

pak sneeuw. Dat de weg met haarspeldbochten naar de top niet zonder gevaar is, blijkt uit de autowrakken die op enkele plaatsen in de afgrond liggen.



Naast de route naar de Tiz-n-Tichka, worden er in de omgeving van Marrakech ook mineralen en fossielen aangeboden in de Ourika-vallei. Deze vallei ligt eveneens ten zuidwesten van Marrakech. Het aanbod is beperkter en ook de kwaliteit van de stukken is minder. De prachtige natuur en panorama's maken een bezoek aan deze vallei beslist de moeite waard. Vermeldenswaard zijn ook de zoutbronnen. Het zout kan door indampen van het water gewonnen worden. Verscheidene verkopers bieden massieve, oranjekleurige stukken haliet (steenzout) aan.

Zelf mineralen zoeken in Marokko is heel moeilijk, tenzij men goede contacten met de lokale bevolking heeft. Omdat mineralen voor velen een bron van inkomsten zijn, wordt het zelf zoeken als broodroof aanzien. Het grootste probleem bij een verzamelseis als deze in Marokko is beperking van het gewicht van de bagage bij vliegtuigvluchten. Zeker als men stukken glaskop koopt, is het maximum gewicht vlug bereikt. Om nog maar te zwijgen over de kilozware geoden. Sommige verzamelaars rijden met de wagen naar Marokko, maar zulke reis is duur door de prijs voor benzine, tolgelden en de overzetboot in Gibraltar.

Als besluit zou ik kunnen zeggen dat het niet de moeite loont om enkel voor de mineralen naar Marokko te gaan. Rekening houdend met de reiskosten, ben je dan op een beurs goedkoper af. Maar als je het land met zijn bevolking wil leren kennen, is Marokko zeker de moeite waard en zijn de mineralen één van de mooiste souvenirs die je er kopen kan!